

Research on Educational Sport

Journal homepage: <https://res.ssric.ac.ir>

Research Article

Identifying The Pattern of Social Distinction in Sports Based on Bourdieu's Theory

Ali Maleki¹, Farzad Ghafouri ^{*}2, Habib Honari³ Rasool Norouzi
Seyed Hossini⁴

1. PhD student of Sports Management, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran.
2. Associate professor of sport management, Department of sport management, Faculty of physical education and sport sciences, Allameh Tabataba'i university, Tehran, Iran.
3. Professor of sport management, Department of sport management, Faculty of physical education and sport sciences, Allameh Tabataba'i university, Tehran, Iran.
4. Associate Professor of Sport Management, Department of Sport Sciences, Faculty of Humanities, Tarbiat Modares University, Tehran, Iran

Received: 04/02/2025, Accepted: 11/10/2025, Online Published: 21/10/2025

* Corresponding Author: Farzad Ghafouri, E-mail: fg hafouri@atu.ac.ir

How to Cite: Maleki, A; Ghafouri, F; Honari, H; Norouzi Seyed Hossini, R (2026). Identifying The Pattern of Social Distinction in Sports Based on Bourdieu's Theory. *Research on Educational Sport*, 13(41), 107-128. In Persian. Doi: 10.22089/res.2025.17719.2614

Extended Abstract

Background and Purpose

Sports function as a significant socio-cultural phenomenon, central to societal structures. The French sociologist Pierre Bourdieu conceptualizes this as "sports distinction," where athletic practices become markers of social difference and identity. This phenomenon, while evident in advanced nations, is increasingly observable in developing countries like Iran, where unique patterns of sports engagement and valuation have emerged in recent decades. The production and reproduction of this social distinction are driven by a complex interplay of diverse social factors. Therefore, the central objective of this research is to systematically identify and analyze the key social factors constituting the foundation of sports distinction within Iranian society. The guiding research question is: Through what specific mechanisms and social factors is distinction in the realm of sports produced and reproduced in Iran? Understanding these foundational elements is imperative for effective sports policy, strategic planning, and nuanced sociological analysis in the Iranian context.

Methods

The present study, given its fundamental purpose and qualitative research approach, employed a systematic thematic analysis method to ensure a comprehensive exploration of the research phenomenon. Participants included a diverse group of academic elites and experienced professionals in the fields of sociology, sports sociology, and sports management. At this stage, 17 individuals were carefully selected through purposive sampling with maximum diversity or heterogeneity to capture a wide spectrum of perspectives, continuing until the criterion of

Copyright: © 2025 by the authors. Submitted for possible open access publication under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY) license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

thematic saturation was thoroughly achieved. The data analysis followed a rigorous six-stage procedure: initial data management, systematic category construction and compilation, strategic category grouping at higher levels of abstraction, comprehensive data mapping, in-depth discovery of meanings and underlying themes, and final development of the thematic analysis network. During the critical category construction and compilation stage, the row-by-row coding method was meticulously applied to segment and deconstruct the raw data. This involved separating the transcribed interviews into distinct, meaningful sections. After a careful and iterative examination of the semantic similarities and differences between these text units, specific conceptual titles were precisely assigned to each segment according to its unique semantic load or central idea, forming the foundational concepts for the subsequent theoretical model.

Results

The analysis revealed a complex network of factors that collectively shape the process of social distinction in sports participation. These factors were categorized into distinct yet interconnected concepts, primarily drawn from Bourdieu's theoretical framework. The identified categories include physical characteristics and geographical conditions, which constitute the foundational and often non-voluntary aspects of an individual's position. Beyond these, various forms of capital were critical: cultural capital (embodied in knowledge, tastes, dispositions), social capital (resources based on networks and relationships), and economic capital (material and financial resources). The operation of these capitals is governed by underlying cultural logics and political logics, which refer to the unspoken rules, values, and power structures that legitimize certain sports over others. Furthermore, the internalization of these social structures forms an individual's habitus—a system of durable dispositions that guides their choices and practices in the sports realm. These elements manifest and compete within specific social arenas or fields, namely the power field, culture field, media field, education field, family field, and peer field. The ultimate outcome of this intricate interplay is the production and reproduction of sports distinction, where certain physical activities become markers of social class and identity. These diverse categories were subsequently synthesized and grouped into six overarching, thematic constructs that form the core of the proposed model. The first theme, Field Determination, posits that an individual's choice and access to sport are not merely personal preferences but are structurally shaped by the objective relations and specific logics of the various fields they inhabit. The family field transmits values and economic means, the education field provides or limits opportunities, and the media field symbolically valorizes certain sports, making them desirable. The second theme, Differentiation in Capital, expands on how the volume and composition of an individual's capital (economic, cultural, social) create a hierarchy of access. Sports like golf or equestrianism, with high economic barriers, function as effective filters, while other activities may require specific cultural knowledge or social connections for entry. The third theme, Distinctive Habitus, refers to the embodiment of class conditions. The habitus generates tastes and a "feel for the game" that align with an individual's social trajectory, making some sports feel "natural" and others "unthinkable" or "distasteful," thereby perpetuating social stratification through seemingly innate preferences. The fourth theme, Cultural-Gender Logic, highlights how cultural logics are deeply intertwined with gendered expectations. Many sports are strongly coded as masculine or feminine, and participation is often a way of performing and conforming to socially approved gender roles, thus adding a layer of symbolic constraint to sporting choices. The fifth theme, Different Natural Potentials, acknowledges the role of physical endowment and geographical context. However, from a Bourdieusian perspective, even these "natural" factors are socially perceived, developed, and valued differently depending on the field. A tall stature is potential capital in basketball but not in gymnastics. Finally, the sixth theme, Sports Distinction, is the culmination of the process. It is the mechanism through which the interplay of fields, capitals, habitus, and logics leads to the

choice of sports that serve to differentiate social groups from one another and to symbolically express their relative positions in the social space.

Conclusion

The formation of sports distinction among Iranian athletes is a multidimensional phenomenon, driven by an interplay of individual and social-structural factors. On an individual level, it is shaped by an athlete's "sports habitus" and their possession of various forms of capital, particularly cultural and economic resources. Socially, the specific logic and structure of the sports field itself are influential. This process is fundamentally structural, as the dynamics within this field are determined by a network of relations involving media, education, family, power structures, peers, and broader cultural forces. Crucially, the external fields of power and culture exert significant influence on the internal logic of sports. Therefore, in a society like Iran, both structural conditions and functional mechanisms work collectively to produce sports distinction. A comprehensive analysis of this phenomenon must account for all these interconnected factors to be complete.

Key words: Sports distinction, sports field, weak relative independence, field determination.

Article Message

The identification of patterns of social distinction in sports provides a critical foundation for policymakers and coaches to address disparities in sports access. Acknowledging the influence of economic, cultural, and social capital allows for the development of strategies that foster a more equitable distribution of participatory opportunities in sports.

Ethical Consideration

This study was conducted in full compliance with all applicable ethical guidelines and standards.

Authors' Contributions

The authors have equally contributed to the writing of the article.

Conflicts of Interest

Authors declared no conflict of interest.

Acknowledgments

The authors extend their gratitude to all individuals who contributed to this research.

شناسایی الگوی تمایز اجتماعی در ورزش مبتنی بر نظریه بوردیو

علی ملکی^۱، فرزاد غفوری*^۲، حبیب هنری^۳، رسول نوروزی سید حسینی^۴

۱. دانشجوی دکتری مدیریت ورزشی، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، دانشگاه علامه طباطبائی تهران، ایران

۲. دانشیار مدیریت ورزشی، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، دانشگاه علامه طباطبائی تهران، ایران

۳. استاد مدیریت ورزشی، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، دانشگاه علامه طباطبائی تهران، ایران

۴. دانشیار مدیریت ورزشی، گروه علوم ورزشی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۱۱/۱۶، تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۷/۱۹، تاریخ انتشار آنلاین: ۱۴۰۴/۰۷/۲۹

* Corresponding Author: Farzad Ghafouri, Tel: 09125397297, E-mail fghafouri@atu.ac.ir

How to Cite: Maleki, A; Ghafouri, F; Honari, H; Norouzi Seyed Hossini, R (2026). Identifying The Pattern of Social Distinction in Sports Based on Bourdieu's Theory. *Research on Educational Sport*, 13(41), 109-128. In Persian. Doi: 10.22089/res.2025.17719.2614

چکیده

مسئله اساسی پژوهش حاضر عبارت است از اینکه در ایران تمایز ورزشی مبتنی بر کدام عوامل اجتماعی است؛ بر این اساس، در پژوهش کنونی سعی شد با بهره‌گیری از رویکرد نظری بوردیو و مفاهیم سرمایه فرهنگی، سرمایه اقتصادی، سرمایه اجتماعی، عادتواره و میدان، این موضوع تحلیل و بررسی شود. در این تحقیق از روش تحلیل تماتیک بهره گرفته شد و داده‌ها با استفاده از تکنیک مصاحبه عمیق گردآوری شدند. مشارکت‌کنندگان تحقیق نخبگان جامعه‌شناسی، جامعه‌شناسی ورزشی و مدیریت ورزشی بودند که با کمک روش نمونه‌گیری هدفمند با ۱۷ نفر از آن‌ها مصاحبه شد. سپس اطلاعات گردآوری شده در قالب ۱۶ مقوله کدگذاری و تحلیل شدند و در شش مضمون پتانسیل‌های طبیعی متفاوت، تمایز در سرمایه، عادتواره متمایز، تعیین میدانی، منطق فرهنگی-جنسیتی و تمایز ورزشی-قرار گرفتند. نتایج تحقیق حاکی از آن است که شکل‌گیری تمایز ورزشی در ایران از یک سو، امری فردی است و متأثر از عادتواره ورزشی و مالکیت اشکال مختلف سرمایه، به‌ویژه سرمایه فرهنگی و سرمایه اقتصادی ورزشکاران است و از سوی دیگر، امری است اجتماعی-ساختاری که متأثر از منطق خاص میدان ورزش و تعیین روابط میدانی از جمله تأثیر میدان‌های رسانه، آموزش، خانواده، قدرت، همسالان و میدان فرهنگ است. شایان ذکر است، نقش‌آفرینی میدان‌های مختلف رسانه، قدرت، فرهنگ، آموزش و همسالان در شکل‌گیری کنش و تمایز ورزشی از یک سو و وجوه فرهنگی و سیاسی منطق میدان ورزش از سوی دیگر، حکایت از استقلال نسبی ضعیف میدان ورزش در ایران دارد.

واژگان کلیدی: تمایز ورزشی، میدان ورزش، استقلال نسبی ضعیف، تعیین میدانی.

مقدمه

ورزش به مثابه امری اجتماعی-فرهنگی، ضمن داشتن روابط عمیق با نهادها و ساختارهای اجتماعی، تأثیر چشمگیری بر ابعاد فردی و اجتماعی دارد؛ به همین دلیل، در طول تاریخ، مدنظر اقشار و طبقات مختلف بوده است (فرجی و همکاران، ۲۰۱۱؛ کوآکلی^۱، ۲۰۱۴). ارتباط ورزش با جامعه باعث شده است که این حوزه به مرور زمان دستخوش تغییرات و تحولات گسترده‌ای شود؛ به طوری که در دوران باستان، ورزش‌ها فاقد سازمان‌دهی بودند، ثبت عملکرد و رکوردگیری انجام نمی‌شد و همچنین تعهدی به برگزاری مسابقات آزاد و عادلانه میان ورزشکاران با پیشینه‌های گوناگون وجود نداشت (گاتمن^۲، ۲۰۰۰)؛ اما در دوران مدرن، ورزش به شدت تخصصی شده و حوزه‌ای در کنترل ورزشکاران حرفه‌ای و طرفداران آنان شده است. این حوزه اکنون شامل ویژگی‌هایی همچون عقلانیت، بوروکراتیزه شدن و قابل اندازه‌گیری بودن است (گاتمن، ۲۰۰۰). در همین راستا، بوردیو، جامعه‌شناس فرانسوی، بر این باور است که در عصر مدرنیته، ورزش مانند سایر پدیده‌های اجتماعی متمایز شده است و می‌توان آن را در قالب پدیده‌ای متمایز مشاهده کرد (بوردیو^۳، ۲۰۰۲). این ویژگی‌ها نه تنها در کشورهای توسعه‌یافته، بلکه در کشورهای در حال توسعه‌ای مانند ایران نیز پدیدار شده است؛ به گونه‌ای که ایران نیز طی دهه‌های اخیر شاهد شکل‌گیری این تمایز ورزشی بوده است (محمدی ترکمانی و همکاران، ۲۰۱۹).

تمایز به مجموعه‌ای از تفاوت‌ها در رفتارها و سبک‌های زندگی افراد در جامعه گفته می‌شود که ناشی از موقعیت‌های گوناگون اجتماعی آن‌ها است (بوردیو، ۲۰۱۲)؛ بر این اساس، تمایز ورزشی عبارت است از تفاوت در انتخاب رشته ورزشی و فعالیت‌های ورزشی. در باب تمایز ورزشی و عوامل متأثر بر شکل‌گیری آن در جامعه مدرن، دیدگاه‌ها و نظریه‌های مختلفی مطرح شده است. گروهی از روان‌شناسان و جامعه‌شناسان مانند گیدنز با تأکید بر فردگرایی بر این باورند که در عصر مدرن عوامل فردی مانند سن و جنس بر ترجیحات افراد تأثیرگذار هستند (ملکی و رفیعی، ۲۰۱۲، ۷۵-۷۶). در مقابل، جامعه‌شناسانی مانند بوردیو معتقدند که این تمایز، بیشتر امری اجتماعی است نه فردی. بر مبنای نگرش جامعه‌شناختی، تفاوت‌های ورزشی از ساختارهای اجتماعی و سلسله‌مراتب طبقاتی تأثیر می‌گیرند؛ به عبارت دیگر، تشکیل و تقویت این تمایزها بیشتر به عوامل اجتماعی همانند طبقه اجتماعی وابسته است تا عوامل فردی مانند علاقه یا استعداد (بوردیو، ۲۰۰۲). امروزه نوعی توافق نسبی در بین جامعه‌شناسان درباره این وجود دارد که تمایز ورزشی امری اجتماعی است، اما نمی‌توان این امر را صرفاً به یک عامل اجتماعی مانند طبقه تقلیل داد؛ به عبارت دیگر، در جوامع مختلف عوامل اجتماعی مختلفی در شکل‌گیری تمایز ورزشی نقش دارند. شناخت اینکه کدام عوامل اجتماعی در شکل‌گیری تمایز ورزشی در جامعه ایرانی نقش اساسی دارند، در برنامه‌ریزی‌ها و تحلیل‌های ورزشی بسیار حائز اهمیت است؛ بر این اساس، مسئله اصلی تحقیق حاضر آن است که در ایران تمایز ورزشی مبتنی بر کدام عوامل اجتماعی است؛ به عبارت دیگر، در جامعه‌ای مانند ایران، عوامل اجتماعی چگونه تمایز اجتماعی در ورزش را بر می‌سازند؟ از آنجاکه امروزه در ایران تمایز ورزشی در سطح گسترده‌ای مشاهده می‌شود، ضروری است که عوامل مؤثر بر شکل‌گیری این پدیده، به‌ویژه عوامل اجتماعی آن شناسایی و بررسی شوند تا متناسب با آن اقدامات لازم در برنامه‌ریزی‌های فرهنگی و اجتماعی انجام گیرد. در ادامه درباره چارچوب مفهومی پژوهش توضیح داده می‌شود.

در زمینه تمایز ورزشی نظریه‌ها و مفاهیم مختلفی در علوم اجتماعی مطرح شده است. چارچوب مفهومی این تحقیق مبتنی بر مفاهیم میدان، عادتواره، سرمایه فرهنگی، سرمایه اقتصادی، سرمایه اجتماعی و طبقه است.

1. Coakly
2. Guttman
3. Bourdieu

میدان: مفهوم میدان از دیدگاه بورديو ساختاری رابطه‌ای است که به تعامل میان موقعیت‌ها و نیروهای مختلف در یک چارچوب مشخص اجتماعی دلالت دارد. از منظر بورديو، میدان فضایی اجتماعی ولی محدود است که قوانین و منطق خاص خود را دارد. عاملان اجتماعی براساس حجم و ترکیب سرمایه‌ای که در اختیار دارند، جایگاه خاصی را در میدان اشغال می‌کنند. این افراد ضمن پذیرش قواعد میدان، از طریق رقابت و فعالیت براساس آن قواعد عمل می‌کنند که به پویایی و کارآمدی میدان منجر می‌شود. میدان‌ها می‌توانند شامل نهادها یا مؤسسات مادی، اجتماعی و نمادین باشند؛ نظیر دانشگاه‌ها، مراکز بهداشت، حوزه ورزش، آموزش یا مذهب؛ جایی که فعالیت‌های اجتماعی شکل می‌گیرد (محمدی، ۲۰۱۸؛ گرنفل، ۲۰۱۰)؛ بنابراین ورزش میدانی تلقی می‌شود که دربرگیرنده موقعیت‌های مختلف و قوانین و منطق خاصی است.

عادتواره: عادتواره به مجموع توانایی‌هایی گفته می‌شود که فرد در طول زندگی کسب کرده و درونی ساخته است. عادتواره پایه تمایز افراد از یکدیگر به شمار می‌رود و در نقش چارچوبی شناختی و ادراکی ظاهر می‌شود که به واسطه آن، کنشگر جهان اجتماعی خود را درک می‌کند؛ یعنی جهانی عینی که در ذهن جای می‌گیرد. این مفهوم متأثر از جایگاه اجتماعی فرد و عواملی مانند سن، جنسیت و طبقه اجتماعی است. رابطه میان عادتواره و میدان، اساس شکل‌گیری کنش‌ها را تشکیل می‌دهد (بورديو، ۲۰۰۱). بورديو با اتخاذ رویکردی پویا استدلال می‌کند که عادتواره از یک سو، تحت تأثیر موقعیت اجتماعی شکل می‌گیرد و از سوی دیگر، به عنوان ماتریسی تولیدکننده بر قضاوت‌های مرتبط با سلیقه تأثیرگذار است؛ بنابراین عادتواره هم تعیین‌شونده و هم تعیین‌کننده است (لیبرگ و کی، ۲۰۰۲)؛ بر این اساس، ورزشکاران با عادتواره‌های مختلف در میدان ورزش فعالیت می‌کنند و براساس عادتواره‌ای که دارند به ورزش خاصی روی می‌آورند.

سرمایه فرهنگی: طبق دیدگاه بورديو، سرمایه فرهنگی شامل سه بُعد اصلی است: سرمایه فرهنگی متجسم (درونی‌شده) که توانایی‌ها و ویژگی‌های پایدار فکری و جسمی را در برمی‌گیرد. این نوع سرمایه به مرور زمان تثبیت شده و بخشی از وجود فرد می‌شود؛ سرمایه فرهنگی عینیت‌یافته که معطوف به دارایی‌ها و مصرف کالاهای فرهنگی همچون سینما، تئاتر، کنسرت‌ها یا گالری‌ها است؛ سرمایه فرهنگی نهادینه‌شده که شامل دستاوردهای تحصیلی یا مدارکی است که ارزش قانونی یا عرفی دارند و برای دارنده آن ضمانتی اجتماعی و دائمی ایجاد می‌کنند (بورديو، ۲۰۰۵). براساس این مفهوم، سرمایه فرهنگی یکی از عواملی است که در ترجیحات و کنش‌های ورزشکاران نقش اساسی دارد و زمینه انتخاب یک ورزش خاص را برای ورزشکاران فراهم می‌کند.

سرمایه اقتصادی: سرمایه اقتصادی به دارایی‌های مالی اشاره دارد که به طور مستقیم تبدیل‌شدنی به پول است و معمولاً از طریق درآمد یا ثروت خانواده مشخص می‌شود (بورديو، ۱۹۸۶). در حوزه ورزش، سرمایه اقتصادی به امکانات مالی اشاره دارد که به افراد اجازه می‌دهد زمانی از روز خود را به انجام فعالیت‌های ورزشی اختصاص دهند (کریمی، ۲۰۱۷). سرمایه اجتماعی: از دیدگاه بورديو، سرمایه اجتماعی مجموعه‌ای از منابع بالقوه و بالفعل است که از شبکه‌های پایدار روابط متقابل که تا حدی نهادینه شده‌اند، نشئت می‌گیرد و از طریق آشنایی و پذیرش توسط دیگران شکل گرفته است. این مجموعه منابع به طور مستقیم با عضویت در یک گروه خاص گره خورده‌اند. خود گروه این منابع را تولید می‌کند و آن‌ها به عنوان پشتوانه و منبع عمل می‌کنند (بورديو، ۱۹۸۶).

در ادامه درباره پیشینه پژوهش توضیح داده می‌شود.

در حوزه تمایز ورزشی تحقیقات اندکی انجام شده‌اند، اما در رابطه با نقش عوامل اجتماعی بر مشارکت و نوع فعالیت ورزشی تحقیقاتی مختلفی انجام شده است که می‌توان آن‌ها را در چند گروه دسته‌بندی کرد: دسته اول پژوهش‌هایی

1. Grenfell

2. Laberge & Kay

هستند که نتایج آن‌ها حاکی از آن است که سرمایه فرهنگی در شکل‌گیری تمایز ورزشی نقش بسیار پررنگی دارد. این تحقیقات به لحاظ نظری مبتنی بر نظریه بورديو هستند و از رویکرد کمی، روش پیمایشی و ابزار پرسشنامه برای پاسخ به مسئله تحقیق بهره گرفته‌اند. در این راستا می‌توان به تحقیقات گرم^۱ و همکاران (۲۰۲۴)، کووآن^۲ (۲۰۲۳)، موتس^۳ (۲۰۲۱) عابدینی و همکاران (۲۰۱۷)، پارسامهر و همکاران (۲۰۱۷) اشاره کرد که به بررسی تأثیر سرمایه فرهنگی بر تمایز ورزشی پرداختند.

دسته دوم پژوهش‌هایی هستند که بر نقش سرمایه اجتماعی بر انتخاب و فعالیت ورزشی تأکید دارند. به لحاظ نظری، مفهوم سرمایه اجتماعی در این پژوهش‌ها براساس نظریه کلمن و بورديو تعریف شده است. رویکرد اصلی این دسته از پژوهش‌ها، کمی است. در این راستا می‌توان به تحقیقات میرزایی و یوسفوند (۲۰۲۰)، موسوی و ابراهیم‌پور (۲۰۱۹)، عابدینی و همکاران (۲۰۱۷) و لئو^۴ (۲۰۲۱) اشاره کرد که به بررسی تأثیر سرمایه اجتماعی بر تمایز ورزشی پرداختند. دسته سوم پژوهش‌هایی هستند که نقش طبقه اجتماعی را در انتخاب ورزشی افراد بسیار پررنگ می‌دانند. در این تحقیقات از مفهوم طبقه براساس نظریه مارکس و نظریه بورديو بهره گرفته شده است. همانند پژوهش‌های پیشین رویکرد اصلی این تحقیقات کمی است و برای نیل به هدف تحقیق از روش پیمایشی و ابزار پرسشنامه بهره گرفته‌اند. در این راستا می‌توان به پژوهش‌های قدیمی و همکاران (۲۰۱۶)، هابسون^۵ (۲۰۲۲)، کواچ و پوستای^۶ (۲۰۲۲)، کومت و پاستور^۷ (۲۰۲۱)، نوییس و آل کید^۸ (۲۰۱۹) و اندرسن و بکن^۹ (۲۰۱۹) اشاره کرد که تأثیر طبقه اجتماعی بر تمایز ورزشی را بررسی کردند.

دسته چهارم پژوهش‌ها معتقدند که سرمایه اقتصادی در شکل تمایز ورزشی نقش بسیار پررنگی دارد. در این تحقیقات از رویکرد کمی و روش پیمایشی بهره گرفته شده است. در این راستا می‌توان به تحقیقات شربت‌زاده و همکاران (۲۰۲۰)، عابدینی و همکاران (۲۰۱۷) اشاره کرد که به بررسی تأثیر سرمایه اقتصادی بر تمایز ورزشی پرداختند. بررسی تحقیقات پیشین حاکی از آن است در شکل‌گیری تمایز ورزشی نقش سرمایه فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی پررنگ است و همچنین این تحقیقات برای تحلیل و بررسی تمایز ورزشی از رویکرد کمی و روش پیمایش بهره گرفته‌اند. در پژوهش حاضر سعی شد با بهره‌گیری از روش تحقیق کیفی نقش سایر عوامل اجتماعی در شکل‌گیری این پدیده مشخص شود.

روش پژوهش

روش تحقیق پژوهش حاضر کیفی بود که با توجه به ماهیت آن از روش تحلیل مضمون استفاده شد. مشارکت‌کنندگان این تحقیق شامل نخبگان جامعه‌شناسی، جامعه‌شناسی ورزشی و مدیریت ورزشی بودند. در این مرحله با استفاده از نمونه‌گیری هدفمند^{۱۰} با حداکثر تنوع یا ناهمگون و بر مبنای معیار دستیابی به اشباع تماتیک، با ۱۷ نفر مصاحبه شد.

-
1. Gehrmann
  2. Cuijuan
  3. Mutz
  4. Liu
  5. Hobson
  6. Kovács& Pusztai
  7. Comet& Pastor
  8. Nobis& El-Kayed
  9. Andersen & Bakken
  10. Purposive sampling

مصاحبه دربرگیرنده سؤالات کلی بود؛ مانند «به نظر شما چه عواملی در شکل‌گیری تمایز ورزشی در جامعه (ایران) نقش دارند؟» «آیا ورزشکاران به تناسب وضعیت اقتصادی خود به یک ورزش خاص روی می‌آورند؟» «آیا ورزشکاران به تناسب وضعیت فرهنگی خود به یک ورزش خاص روی می‌آورند؟» «آیا سطح و نوع روابط اجتماعی افراد در گرایش آن‌ها به ورزش‌های مختلف تأثیرگذار است» و «تمایز ورزشی چگونه نمود می‌یابد؟» پس از گردآوری داده‌ها، داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار مکس کیودی‌ای^۱ تحلیل شدند. در راستای تحلیل داده‌ها از تحلیل مضمون (مدل استربرگ^۲ و دیوی و گیتلین^۳) بهره گرفته شد. براساس این مدل، داده‌ها در شش مرحله مدیریت داده‌ها (سازمان‌دهی و مدیریت داده‌ها در یک نظم زمانی یا سازمان‌دهی براساس عنوان، نوع داده یا نوع سند)، ساخت و تدوین مقوله‌ها (مفهوم‌بندی و مقوله‌بندی براساس کدگذاری باز^۴)، گروه‌بندی مقوله‌ها در سطوح بالاتر انتزاع (مقوله‌بندی مقوله‌ها در سطح انتزاعی براساس منطق مقایسه معنای)، ترسیم داده‌ها (به تصویر کشیده شدن مقوله‌ها، تم‌ها و الگوهای یافت‌شده در قالب نقشه‌های داده‌ای و دیاگرام‌های مفهومی)، کشف معانی و تم‌های زیرین یا توسعه تحلیل (الگویابی مبتنی بر داده‌ها) و اشباع تماتیک^۵ (اشباع همگرایی مفهومی کدها، تم‌ها، الگوهای و سنخ‌شناسی‌ها تا حد امکان) تحلیل شدند (محمدپور، ۲۰۱۳). در این پژوهش برای رسیدن به معیار قابلیت اعتماد^۶ داده‌های خام در فرایند پژوهش چندین بار بررسی و ارزیابی شدند و سعی شد نتایج به‌دست‌آمده با داده‌های خام مقایسه و ارزیابی شود (مقایسه تحلیلی). همچنین مراحل کدگذاری، مفهوم‌سازی و استخراج مقولات با راهنمایی و نظارت اساتید دارای تخصص در زمینه روش تحقیق کیفی، انجام شد (تکنیک ممیزی^۷). (محمدپور، ۲۰۱۳؛ فیضی و سرکیسیان، ۲۰۰۸).

نتایج

مشارکت‌کنندگان تحقیق به لحاظ جنسیت ۳۵ درصد زن و ۶۵ درصد مرد بودند. به لحاظ تحصیلات نیز ۸۸ درصد از مشارکت‌کنندگان دارای مدرک دکتری و مابقی دانشجوی دوره دکتری بودند. دامنه سنی مشارکت‌کنندگان بین ۲۹ تا ۶۳ سال و میانگین سنی آن‌ها ۴۳ سال بود.

جدول ۱- مشخصات جمعیت‌شناختی مشارکت‌کنندگان

Table 1- Demographic Characteristics of the Participants

شماره مصاحبه	سن	جنسیت	مدرک تحصیلی	رشته تحصیلی	دانشگاه	مرتبه علمی
Interview Number	Age	Gender	Highest Degree Earned	Field of Study	University	Academic Rank
1	48	زن	دکتری	جامعه‌شناسی	الزهر-تهران	دانشیار
2	45	مرد	دکتری	جامعه‌شناسی	فرهنگیان-سندج	دانشیار
3	38	مرد	دکتری	جامعه‌شناسی	فرهنگیان-همدان	استادیار
4	63	مرد	دکتری	مدیریت ورزشی	گیلان	دانشیار
5	60	مرد	دکتری	جامعه‌شناسی	گیلان	دانشیار
6	62	مرد	دکتری	مدیریت ورزشی	علامه طباطبائی	استاد

1. MAXQDA
2. Esterberg
3. Depoy & Gitlin
4. Open coding
5. Thematic Saturation
6. Trustworthiness
7. Auditing

جدول ۱- مشخصات جمعیت‌شناختی مشارکت‌کنندگان

Table 1- Demographic Characteristics of the Participants

شماره مصاحبه Interview Number	سن Age	جنسیت Gender	مدرک تحصیلی Highest Degree Earned	رشته تحصیلی Field of Study	دانشگاه University	مرتبه علمی Academic Rank
7	37	مرد	دکتری	مدیریت ورزشی	خوارزمی	استادیار
8	40	مرد	دکتری	مدیریت ورزشی	تربیت مدرس	دانشیار
9	42	مرد	دکتری	مدیریت ورزشی	فرهنگیان-تهران	استادیار
10	39	زن	دکتری	مدیریت ورزشی	اصفهان	مدرس
11	31	زن	دانشجوی دکتری	مدیریت ورزشی	گیلان	مدرس
12	29	زن	دانشجوی دکتری	مدیریت ورزشی	تربیت مدرس	استادیار
13	40	مرد	دکتری	مدیریت ورزشی	دانشگاه کردستان	مدرس
14	41	مرد	دکتری	مدیریت ورزشی	مازندران	مدرس
15	34	زن	دکتری	مدیریت ورزشی	تهران	مدرس
16	39	مرد	دکتری	جامعه‌شناسی	کردستان	آموزش و پرورش
17	41	زن	دکتری	جامعه‌شناسی	تهران	آموزش و پرورش

در مرحله ساخت و تدوین مقوله‌ها برای بخش‌بندی و تقطیع داده‌ها از روش سطر به سطر استفاده شد؛ به طوری که داده‌ها به بخش‌های مجزا تفکیک شدند و پس از بررسی دقیق شباهت‌ها و تفاوت‌های موجود بین واحدهای متنی مدنظر، به هرکدام از بخش‌ها با توجه به بار معنایی یا ایده اصلی موجود در آن، عناوین مفهومی معینی اختصاص یافت (جدول ۲).

جدول ۲- نحوه مفهوم‌بندی تمایز ورزشی

Table 2- How to conceptualize sports Distinction

مفاهیم Concepts	عبارت Phrase
شبکه اجتماعی	هرچقدر این شبکه‌ها تنوع بیشتری داشته باشند و با گروه‌های متنوعی مشارکت داشته باشند، اثرگذار است.
شبکه اجتماعی مجازی	حتی تعاملات شبکه‌های اجتماعی مجازی هم بر انتخاب ورزشی افراد اثرگذار است.
دسترسی به امکانات ورزشی	دسترسی افراد به امکانات ورزشی در یک محله و در یک رشته ورزشی باعث می‌شود که به آن رشته گرایش پیدا کنند.
توانایی مالی	وضعیت اقتصادی و توانایی مالی افراد تأثیر قابل‌توجهی بر انتخاب ورزش آن‌ها دارد. ورزش‌ها می‌توانند از نظر هزینه‌های مالی متفاوت باشند. این موضوع به‌وضوح نشان می‌دهد که دسترسی به برخی از رشته‌های ورزشی تحت تأثیر وضعیت اقتصادی افراد قرار دارد. در ادامه توضیح می‌دهم که چگونه وضعیت اقتصادی بر انتخاب ورزش اثر می‌گذارد
هزینه عضویت	برخی از ورزش‌ها و باشگاه‌ها هزینه عضویت بسیار زیادی دارند.

درنهایت، ۸۴ مفهوم به دست آمد. در نام‌گذاری مفاهیم سعی شد از کدهای جنینی و تفسیری استفاده شود (شکل ۱).

شکل ۱- گداهای مفهومی تمایز ورزشی در ایران

Figure 1- Conceptual codes of sports distinction in Iran

با توجه به آنکه در مرحله مفهوم‌سازی مفاهیم زیادی به دست آمد، این مفاهیم براساس پدیده‌های کشف‌شده در داده‌ها که به طور مستقیم به پرسش تحقیق مربوط می‌شوند، مقوله‌بندی شدند. در مرحله مقوله‌بندی نیز براساس تکنیک مقایسه، مفاهیم بررسی شدند و مفاهیم مشترک در ذیل مقوله‌های معین قرار گرفتند. با دسته‌بندی مفاهیم، ۱۶ مقوله انتزاعی به دست آمد.

مقوله ویژگی‌های جسمانی: بورديو بر این باور است که فارغ از ویژگی‌های جسمانی و آناتومی، تمایز امری اجتماعی است؛ یعنی ویژگی‌های جسمانی بر انتخاب و گرایش ورزشی ورزشکاران تأثیرگذار هستند. این مقوله نیز بیانگر آن است که یکی از مؤلفه‌هایی که زمینه تمایز ورزشی ورزشکاران را فراهم می‌کند و سبب می‌شود ورزشکاران به سمت ورزش‌هایی گرایش یابند که متفاوت و متمایز باشد، ویژگی‌های جسمانی است. هر فردی به لحاظ جسمانی از وضعیت خاصی برخوردار است که سبب می‌شود در برخی از رشته‌های ورزشی توانایی داشته باشد و در برخی از رشته‌های ورزشی فاقد توانایی باشد. این امر سبب می‌شود که ورزشکاران متناسب با وضعیت جسمانی خود، در یک رشته ورزشی فعالیت کنند. در این راستا، یکی از مشارکت‌کنندگان (شماره ۱۱) بیان کرد: «ویژگی‌های جسمانی و توانایی‌های فردی نظیر قد، وزن، قدرت عضلانی و انعطاف‌پذیری نیز می‌توانند بر نوع ورزش تأثیر بگذارند؛ برای مثال، افراد با قد بلند ممکن است به ورزش‌هایی مانند بسکتبال علاقه‌مند شوند؛ در حالی که افرادی با انعطاف‌پذیری بالا ممکن است به ورزش‌های یوگا یا ژیمناستیک تمایل پیدا کنند».

مقوله سرمایه اجتماعی: از دیدگاه بورديو، سرمایه اجتماعی به شبکه‌ای از روابط اجتماعی گفته می‌شود که به افراد توانایی مانند سرمایه اقتصادی می‌بخشد و آن‌ها را در کنش‌های اجتماعی یاری می‌رساند و بر کنش آن‌ها تأثیرگذار است. این مقوله حاکی از آن است که انتخاب رشته‌های ورزشی صرفاً امری فردی نیست، بلکه تحت تأثیر مؤلفه‌های اجتماعی نیز است. شبکه اجتماعی ورزشکاران و ارتباط آن‌ها با یکدیگر موجب می‌شود که افراد تحت تأثیر این روابط به ورزش روی آورند. در این راستا، یکی از مشارکت‌کنندگان (شماره ۲) ذکر کرد: «هرچه میزان سرمایه اجتماعی فرد بیشتر باشد و شبکه رابطه‌اش گسترده‌تر باشد، امکان روی آوردن به ورزش خصوصاً در بین سنین نوجوانی بیشتر خواهد بود. قاعدتاً در سنین بالاتر ورزش‌ها، ورزش غیرحرفه‌ای و ورزش نمادین خواهد بود که این جنبه نمادین هم در سنین بالا برجسته است».

مقوله بازنمایی ورزشی متمایز: از دیدگاه جامعه‌شناسی، یکی از راه‌های ابراز وجود و بیان هویت، بازنمایی است؛ به عبارت دیگر، افراد از طریق رفتارها و کردارهای مختلف سعی می‌کنند خود را متمایز نشان دهند. این مقوله نیز بیانگر آن است که تمایز ورزشی صرفاً به حضور و فعالیت در یک رشته ورزشی محدود نمی‌شود، بلکه دربرگیرنده بازنمایی است و

نمودهای خاص خود را نیز دارد. ورزشکاران به شیوه‌های مختلفی سعی می‌کنند هویت ورزشی خود را نمایان کنند. یکی از راهبردهایی که در این زمینه مدنظر ورزشکاران واقع شده است، بحث و گفتگو است؛ به طوری که ورزشکاران سعی می‌کنند از طریق ارتقای دانش ورزشی به صورت عمومی و به طور خاص درمورد رشته ورزشی خود با دیگران در حوزه ورزش به گفتگو بپردازند و در این گفتگوها ضمن اظهار دانش ورزشی خود، متمایز بودن و برتری خود را نیز به دیگران و اطرافیان نشان دهند. در این راستا، یکی از مشارکت‌کنندگان (شماره ۱) ذکر کرد: «حرکات و کلمات و حرف‌ها و صحبت کردن و کلید واژه‌هایی که به کار می‌برند. درمورد ورزش خاص متداول است که با آگاهی‌هایی که دارند نسبت به مسابقات ورزشی که در آن رشته ورزشی خاص انجام می‌شود، بحث و گفتگو می‌کنند».

مقوله سرمایه اقتصادی: این مقوله حاکی از آن است که سرمایه اقتصادی یکی از مؤلفه‌های تعیین‌کننده تمایز ورزشی ورزشکاران است. بورديو بر این باور است که در عصر مدرن سرمایه اقتصادی هنوز یکی از مهم‌ترین شکل‌های سرمایه است و به افراد توانایی انجام کنش‌های مختلفی می‌دهد. در این دوران ورزش نیز انشعابات و تنوع‌های زیادی می‌یابد که برخی از آن‌ها مستلزم هزینه‌های سنگین است. ورزش‌هایی مانند اسکی، گلف و بلیارد ورزش‌های هزینه‌بری هستند و نیازمند آن است که ورزشکاران از توانایی مالی زیادی برخوردار باشند؛ بنابراین تنها گروهی از ورزشکاران به این ورزش‌ها روی می‌آورند که توانایی پرداخت هزینه‌های آن را داشته باشند. در این راستا، یکی از مشارکت‌کنندگان (شماره ۴) ذکر کرد: «شرایط اقتصادی یکی از مهم‌ترین دلایل برای پرداختن به رشته‌های ورزشی می‌باشد. مسلماً رشته‌های پر هزینه و گران‌قیمت برای طبقه اجتماعی خاصی که بتوانند این هزینه‌ها را پرداخت کنند، قابل انجام است و به تبع سرمایه اقتصادی که دارند، یک ورزش را انتخاب می‌کنند».

مقوله میدان فرهنگ: فرهنگ شامل ارزش‌ها، باورها، هنجارها، سنن و نمادهای هر جامعه است و جزء جداناپذیر آن به شمار می‌آید. از آنجاکه فرهنگ دربرگیرنده ارزش‌ها و هنجارهای هر جامعه است، کنش انسان‌های آن جامعه را در حوزه‌های مختلف هدایت می‌کند. در حوزه ورزش نیز فرهنگ این قدرت خود را به نمایش می‌گذارد و ورزشکاران را به سمت و سوی ورزش‌هایی سوق می‌دهد که با ارزش‌ها و هنجارهای آن مطابقت داشته باشد. در این راستا، یکی از مشارکت‌کنندگان (شماره ۱۴) ذکر کرد: «وضعیت فرهنگی به طور قابل توجهی بر انتخاب نوع ورزش توسط ورزشکاران تأثیر می‌گذارد. فرهنگ‌های مختلف شامل باورها، ارزش‌ها و سنت‌ها می‌توانند بر تمایلات ورزشی تأثیر بگذارند. فرهنگ جامعه و ارزش‌های مرتبط با ورزش نیز در انتخاب ورزش تأثیرگذار است. در برخی جوامع، ورزش‌هایی مانند فوتبال یا کشتی جایگاه فرهنگی بالایی دارند و افراد به دلیل ارزش‌های اجتماعی یا نمادین آن‌ها به این ورزش‌ها علاقه نشان می‌دهند. در ایران، به طور سنتی کشتی و فوتبال از محبوبیت بالایی برخوردار هستند».

مقوله سرمایه فرهنگی: بورديو معتقد است که امروزه سرمایه فرهنگی یکی از مهم‌ترین سرمایه‌های جامعه مدرن است که قابلیت تمایزبخشی زیادی دارد. این شکل از سرمایه دربرگیرنده دانش، آگاهی، مهارت، کالاهای فرهنگی و مدارک ورزشی- فرهنگی است. نتایج این مقوله نیز بیانگر آن است که سطح متفاوت سرمایه فرهنگی ورزشکاران موجب شده است که ورزشکاران به ورزش‌های مختلف روی آورند؛ به طوری که ورزشکارانی که از مدرک تحصیلی بالا و دانش و مهارت‌های فرهنگی زیادی برخوردارند، به ورزش‌هایی مانند اسب‌سواری، شنا و گلف روی می‌آورند. درمقابل، ورزشکارانی که مدارک تحصیلی چندان بالایی ندارند و فاقد دانش، آگاهی و مهارت‌های فرهنگی هستند، یا سطح این مؤلفه‌ها متوسط رو به پایین است، به ورزش‌هایی مانند کشتی، فوتبال و ورزش‌های رزمی روی می‌آورند. در زمینه افزایش آگاهی و نقش آن در انتخاب ورزشی، یکی از مشارکت‌کنندگان (شماره ۱۵) ذکر کرد: «قشرهای مختلف جامعه از طریق رسانه‌های عمومی از سطح آگاهی بیشتری برخوردار شدند و به مرور این گرایش به هریک از رشته‌های ورزشی بیشتر و علاقمندی

ایجاد شد و این وجه تمایزات به وجود آمد که البته از دیدگاه بنده، محاسن خاص خود را دارد؛ بنابراین برخورداری متفاوت ورزشکاران از سرمایه فرهنگی بر انتخاب ورزشی متمایز ورزشکاران تأثیر بسزایی دارد.

مقوله عادتواره ورزشی: عادتواره یکی از مفاهیم کلیدی بوردیو است که در حوزه کنش و در راستای غلبه بر دوگانگی عاملیت-ساختار مطرح کرده است. عادتواره نظامی از تمایلات، علایق، سلیقه، نگرش و تفکر است که هدایت کننده کنش اجتماعی است. این مؤلفه در شکل گیری تمایز ورزشی و گرایش آن ها به ورزش های مختلف نقش دارد. در این راستا، یکی از مشارکت کنندگان (شماره ۱۱) ذکر کرد: «تمایلات مانند نیاز به رقابت یا آرامش نیز می تواند بر نوع ورزش تأثیر بگذارد؛ برای مثال، افرادی که به رقابت علاقه مند هستند، ممکن است به ورزش های رقابتی مانند فوتبال یا تنیس جذب شوند؛ در حالی که کسانی که به تمرکز و آرامش نیاز دارند، ممکن است به ورزش های فردی مانند مدیتیشن یا یوگا علاقه مند شوند. در نهایت، زمان در دسترس و سبک زندگی فرد می تواند موجب انتخاب ورزش هایی شود که به زمان کمتری نیاز دارند یا به راحتی در منزل قابل انجام باشند».

مقوله میدان قدرت: ورزش از جمله میدان های اجتماعی است که مورد توجه عامه مردم است. این ویژگی موجب شده است که سیاستمداران و دولتمردان به این ورزش توجه خاصی نشان دهند. این مقوله بیانگر آن است که میدان قدرت در ایران به ورزش توجه خاصی دارد. در این راستا، مشارکت کنندگان اذعان داشتند که دولت در سیاست های کلان خود به ورزشی توجه خاصی نشان می دهد و به شیوه های مختلف از آن حمایت می کند. گروه دیگری از مشارکت کنندگان اذعان داشتند که حمایت دولت از ورزش بیشتر جنبه ایدئولوژیک دارد و دولت و حاکمیت از ورزش در راستای بازتولید وضع موجود استفاده ابزاری می کند. این گونه حمایت ها چه ایدئولوژیک چه غیرایدئولوژیک موجب شده است که برخی از ورزش ها برجسته و مورد توجه عام مردم قرار گیرند. همین امر زمینه ای فراهم کرده است که اعضای جامعه به این ورزش ها روی آورند و مشغول به فعالیت شوند. در این راستا، یکی از مشارکت کنندگان (شماره ۱۴) ذکر کرد: «دولت ها نیز از طریق سیاست های کلان ورزشی و آموزشی بر گرایش های ورزشی افراد تأثیر می گذارند».

مقوله شرایط جغرافیایی: یکی دیگر از مؤلفه هایی که نباید نقش آن را در تمایز ورزشی نادیده گرفت، شرایط جغرافیایی و محیطی است. این مقوله بیانگر آن است که تنوع آب و هوایی و جغرافیایی ایران موجب شده است که در هر منطقه جغرافیایی ورزش خاصی مدنظر قرار گیرد. با توجه به این نتایج، در مناطقی که نزدیک دریا هستند، بیشتر ورزش های دریایی مانند قایق رانی و شنا گسترش یافته است و در مناطقی که کوهستانی است، ورزش هایی مانند کوهنوردی و در مناطق جنگلی مانند شمال ایران ورزش هایی مانند اسب سواری رایج شده است؛ بنابراین افرادی که در این مناطق ایران زندگی می کنند، بیشتر به ورزش هایی روی می آورند که متناسب با محیط جغرافیایی و شرایط طبیعی منطقه است. همین امر موجب شده است که در نقاط مختلف ایران تمایز ورزشی خودنمایی کند. یکی از مشارکت کنندگان (شماره ۱۱) ذکر کرد: «شرایط جغرافیایی و اقلیمی نیز بر نوع ورزش های محبوب تأثیرگذار است؛ مانند محبوبیت ورزش های زمستانی در مناطق کوهستانی و ورزش های آبی در مناطق ساحلی (ورزش هایی مانند شنا و موج سواری)».

مقوله میدان رسانه: بوردیو معتقد است که رسانه های در تعیین رفتار و جهت رفتار عاملان اجتماعی نقش و تأثیر بسزایی دارند و آن ها را به سمت و سوی مدنظر خود هدایت می کنند. در این راستا شواهد حاکی از آن است که یکی از مهم ترین مؤلفه های تأثیرگذار بر تمایز ورزشی، میدان رسانه است. رسانه ها از طریق تبلیغ و پخش برنامه های ورزشی مختلف موجب برجسته شدن یک ورزش و محبوبیت آن در بین مردم می شود که آن نیز خود سبب می شود که گروهی از مردم به این ورزش ها علاقه مند شوند و به آن ها روی آورند. در این راستا، یکی از مشارکت کنندگان (شماره ۱۴) ذکر کرد: «رسانه های جمعی و تبلیغات نیز نقش مهمی در شکل گیری فرهنگ ورزشی دارند».

مقوله میدان آموزش: در رویکرد نظری بوردیو، جامعه از میدان‌های مختلفی تشکیل شده است که با یکدیگر تعامل و ارتباط دارند و در اثر این روابط از یکدیگر تأثیر می‌پذیرند. ورزش از جمله فعالیت‌هایی است که در میدان‌های مختلف از جمله میدان مدرسه و دانشگاه به آن توجه خیلی زیادی شده است؛ بنابراین عاملان اجتماعی این میدان در شکل‌گیری علایق و انتخاب ورزشی دانش‌آموزان و دانشجویان نقش بسیار مهمی دارند. این مقوله بیان می‌کند، از آنجاکه معلمان به‌ویژه معلم ورزش الگوی دانش‌آموزان به شمار می‌روند و دانش‌آموزان به توصیه‌های آن‌ها عمل می‌کنند، معلمان در شکل‌گیری علایق ورزشی و انتخاب رشته ورزشی آن‌ها بسیار تأثیرگذار هستند. در این راستا، یکی از مشارکت‌کنندگان (شماره ۵) ذکر کرد: «در مدرسه هم نوع برخورد‌ها و نوع کنش‌های معلمان می‌تواند تأثیر داشته باشد و این نوع روابط اجتماعی افراد در این نهادها می‌تواند در گرایش به ورزشی خاص تأثیرگذار باشد».

مقوله میدان خانواده: علاوه بر مدرسه، خانواده نیز از جمله میدان‌های اجتماعی است که گرایش ورزشی افراد را تعیین می‌کند. خانواده مهم‌ترین نهاد اجتماعی جامعه به شمار می‌آید و به دلیل آنکه بخش زیادی از زندگی هر فردی در این نهاد سپری می‌شود، ویژگی‌های این نهاد بر علایق و رفتار اعضای آن تأثیر می‌گذارد. مقوله حاضر بیانگر آن است که در برخی از خانواده‌ها، ورزش اهمیت خاصی دارد و نگاه مثبت و کارکردی به ورزش دارند. همین امر سبب می‌شود که فرزندان خود را در باشگاه‌های ورزشی خاص و در رشته خاصی که جنبه کارکردی دارد، ثبت‌نام کرده و از فرزندانشان حمایت ورزشی کنند. در این راستا، یکی از مشارکت‌کنندگان (شماره ۷) ذکر کرد: «تشویق بیشتری از جانب خانواده‌ها دارند و خانواده‌ها حمایت بیشتری می‌کنند؛ حتی با وجود آنکه فرد به آن رشته ورزشی علاقه‌ای نداشته باشد و به خاطر اینکه رشته‌اش منزلت اجتماعی ندارد و انگیزه مالی در آن وجود ندارد، حمایت نمی‌شود».

مقوله میدان همسالان: یکی دیگر از میدان‌هایی که نقش بسیار مهمی در تمایز ورزشی دارد، میدان دوستان و همسالان است. این مقوله بیانگر آن است که همسالان و دوستان از جمله گروه‌هایی هستند که افراد از یک سو، با آن‌ها بیشترین تعامل و ارتباط اجتماعی دارند و از سوی دیگر، از آن‌ها تأثیرپذیری دارند. ویژگی‌های این گروه موجب شده است که به لحاظ ورزشی، ورزشکاران بسیار تحت تأثیر قرار گیرند و به ورزش‌هایی روی آورند که دوستانشان به آن علاقه‌مندند یا در آن فعالیت می‌کنند. یکی از مشارکت‌کنندگان (شماره ۱۳) ذکر کرد: «نقش گروه همسالان در جامعه کنونی می‌تواند تأثیر پررنگی بر تمایز انتخاب‌های افراد بگذارد؛ در نتیجه می‌توان گفت، در سنین بلوغ و بعد از آن، افراد بیشتر انتخاب-هایشان در گروه دوستان رقم می‌خورد».

مقوله تمایز ورزشی: تمایز یکی از مهم‌ترین مؤلفه‌های عصر مدرن است و عاملان اجتماعی در موقعیت‌های مختلف سعی دارند که خود را از دیگران متمایز کنند. در این راستا شواهد بیانگر آن است که در جامعه ایران، شاهد تنوع ورزشی و تمایز ورزشی هستیم. برخی از ورزشکاران در رشته‌های رزمی و برخی دیگر در رشته‌های ورزشی غیر رزمی فعالیت دارند. بعضی از ورزشکاران در رشته‌های ورزشی مشغول به فعالیت هستند که هزینه‌بر است و به سرمایه اقتصادی زیادی نیاز دارد و بعضی دیگر نیز در ورزش‌های کم‌هزینه مشغول به ورزش هستند. گروهی از ورزشکاران به ورزش‌هایی مانند گلف، اسکی، تنیس یا ورزش‌های آبی و گروهی به رزش‌هایی مانند دوومیدانی، فوتبال یا شنا و گروهی دیگر نیز به تنیس، اسکیت نمایشی، و ژیمناستیک روی می‌آورند. یکی از مشارکت‌کنندگان (شماره ۸) ذکر کرد: «در ایران امروزه تنوع ورزشی زیادی داریم. در این تهران آنقدر تنوع ورزش‌ها زیاد است که اسم برخی از آن‌ها اصلاً به گوش کسی نخورده است».

مقوله منطق سیاسی: مفهوم میدان از دیدگاه بوردیو دربرگیرنده منطق و قوانینی است که محدوده کنش را برای عاملان اجتماعی مشخص می‌کند. میدان ورزش نیز مثل سایر میدان‌های اجتماعی قوانین و منطق عمل خاص خودش را دارد؛ یعنی هر فردی نمی‌تواند در این میدان هرگونه که بخواهد رفتار کند؛ البته مهم‌ترین ویژگی این منطق، ورزشی بودن آن

است. این مقوله بیانگر آن است که میدان ورزش در ایران ضمن آنکه به لحاظ ورزشی دربرگیرنده قوانین و منطق عمل خاصی است و هدایت‌کننده کنشگران در این میدان است، دربرگیرنده قوانینی نیز است که رنگ سیاسی دارند. در این راستا، یکی از مشارکت‌کنندگان (شماره ۹) ذکر کرد: «در ایران، تعدادی از محدودیت‌های قانونی و اجتماعی می‌تواند بر تمایز ورزشی تأثیرگذار باشد. برخی از ورزش‌ها یا فعالیت‌های ورزشی ممکن است به دلیل محدودیت‌های فرهنگی یا سیاسی مورد تأیید نباشند».

مقوله منطق فرهنگی: از نظر بوردیو، منطق هر میدانی ایجاب می‌کند که عاملان اجتماعی به چه نوع کنشی اقدام کنند و عاملان اجتماعی نیز که در میدان فعالیت می‌کنند، ضمن پذیرش این قوانین باید در چارچوب آن عمل کنند. در میدان ورزش ایران نیز نوعی منطق مذهبی حاکم است که با فرهنگ حاکم بر جامعه منطبق است؛ به عبارت دیگر، از آنجاکه فرهنگ ایرانی، فرهنگی اسلامی است و بر حجاب و عفت زنان تأکید دارد، این امر میدان ورزش را متأثر کرده و موجب شده است که زنان ایرانی فقط در رشته‌های خاصی مانند ژیمناستیک، شنا، تنیس روی میز مشغول به فعالیت شوند و در برخی از ورزش‌ها مانند فوتبال، اسب‌سواری، کشتی، موتورسواری و ورزش‌های رزمی فعالیت چندانی نداشته باشند؛ بنابراین در ایران محدودیت‌های ورزشی که بر زنان اعمال می‌شود و مرزبندی‌های ورزشی که براساس جنسیت شکل گرفته است، موجب شکل‌گیری تفاوت و تمایز ورزشی در جامعه شده است. در این راستا، یکی از مشارکت‌کنندگان (شماره ۳) ذکر کرد: «با توجه به فرهنگی که بر جامعه حاکم است، دختران ما در بعضی ورزش‌ها نمی‌توانند فعالیت داشته باشند؛ مثلاً کشتی».

شناسایی مضامین

نتایج بررسی این مرحله بیانگر آن است که مقوله‌های مذکور را می‌توان در شش مضمون اصلی تعین میدانی، تمایز در سرمایه، عادتواره تمایز، منطق فرهنگی-جنسیتی، پتانسیل‌های طبیعی متفاوت و تمایز ورزشی دسته‌بندی کرد (جدول ۳).

جدول ۳- مفاهیم و مقوله‌ها و مضامین تمایز ورزشی

Table 3- Concepts, categories, and themes of sports Distinction

ردیف	مفاهیم Concepts	مقوله‌ها Categories	مضامین Themes
1	وضعیت جسمانی، آناتومی بدن، توانایی جسمانی	ویژگی‌های جسمانی	مفهوم توانایی جسمانی
2	شرایط محیطی، جغرافیا، آب و هوا	شرایط جغرافیایی	
3	گفتگوی ورزشی، شبکه اجتماعی، روابط اجتماعی، اعتماد اجتماعی، شبکه اجتماعی مجازین	سرمایه اجتماعی	مفهوم سرمایه اجتماعی
4	استعداد و توانایی ورزشی، توانایی فیزیکی، آگاهی و دانش، سرمایه فرهنگی، دسترسی به اطلاعات، تحصیلات، مهارت ورزشی	سرمایه فرهنگی	
5	دسترسی به امکانات ورزشی، هزینه سفر، هزینه عضویت، توانایی مالی، سرمایه اقتصادی، هزینه‌های ورزشی، درآمد، هزینه تجهیزات	سرمایه اقتصادی	
6	مرزبندی جنسیتی ورزشی، محدودیت ورزشی زنان، ممنوعیت ورزشی، جنسیت ورزشی	منطق فرهنگی	
7	ایدئولوژی حاکم، محدودیت‌های سیاسی	منطق سیاسی	مفهوم سرمایه سیاسی

جدول ۳- مفاهیم و مقوله‌ها و مضامین تمایز ورزشی

Table 3- Concepts, categories, and themes of sports Distinction

ردیف	مفاهیم Concepts	مقوله‌ها Categories	مضامین Themes
8	اهداف شخصی، نگرش، علاقه، تمایلات، تفکر رقابتی، ویژگی‌های روانی، متفاوت بودن، کسب شهرت، کسب منزلت اجتماعی، برتری‌جویی، خودنمایی تجارب گذشته، منش، شخصیت	عادتواره	عادتواره
9	سیاست‌های کلان، حمایت دولت	میدان قدرت	میدان فرهنگی و اجتماعی
10	مذهب، سنت، آداب و رسوم، هنجارهای جنسیتی، ارزش‌ها، باورها و عقاید، فرهنگ	میدان فرهنگ	
11	رسانه، فضای مجازی، صداوسیما، تبلیغات	میدان رسانه	
12	تشویق مربیان و معلمان، هم‌کلاسی، معلم ورزش، مدرسه، آموزش و پرورش	میدان آموزش	
13	تشویق والدین، تمایلات ورزشی خانواده، حمایت خانواده، خانواده ورزشی	میدان خانواده	
14	گروه دوستان، همسالان	میدان همسالان	میدان ورزشی
15	ورزش‌های طاقت‌فرسا، ورزش‌های زیباشناسانه، ورزش لاکچری، ورزش-های مقرون‌به‌صرفه	ورزش متمایز	
16	نمادگرایی، مناسب ورزشی متمایز، معاشرت ورزشی، انتخاب باشگاه ورزشی خاص، پوشش ورزشی، گفتگوی ورزشی، بازنمایی هویت ورزشی، تغذیه متمایز	بازنمایی ورزشی متمایز	

مضمون تعیین میدانی: این مضمون بیانگر آن است که میدان ورزش با میدان‌های مختلفی از جمله میدان خانواده، میدان رسانه، میدان همسالان، میدان قدرت، میدان فرهنگ و میدان آموزش ارتباط دارد. این ارتباط به شکل دوطرفه و متقابل است، اما تأثیر و تأثر میدان‌های اجتماعی از یکدیگر به یک اندازه نیست. میدان خانواده، میدان رسانه، میدان همسالان، میدان قدرت، میدان فرهنگ و میدان آموزش در این رابطه، کنش ورزشی ورزشکاران در میدان ورزش را تحت تأثیر قرار داده‌اند و با توجه به ویژگی‌های خود موجب شده‌اند که ورزشکاران به ورزش‌های مختلفی روی آورند؛ بدین ترتیب، این تأثیرگذاری، عینیت یافته و در شکل تعیین میدانی موجب شکل‌گیری تمایز ورزشی شده است.

مضمون تمایز در سرمایه: این مضمون از تمایز سرمایه در تمایز ورزشی حکایت می‌کند. شایان ذکر است که ورزشکاران نه تنها از سرمایه‌های مختلفی از قبیل سرمایه اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی برخوردارند، بلکه به اندازه‌های متفاوتی نیز از این اشکال سرمایه بهره‌مند هستند. از آنجاکه حجم و ترکیب سرمایه بر کنش انسان‌ها تأثیرگذار است، برخورداری ورزشکاران از اشکال سه‌گانه سرمایه به اندازه‌های مختلف موجب شده است که ورزشکاران انتخاب‌های عملی متفاوتی داشته باشند؛ بنابراین تأثیر سرمایه بر ورزشکاران به اشکال مختلفی نمود یافته است؛ به طوری که افرادی که حجم و ترکیب سرمایه زیادی دارند، به ورزش‌هایی روی آورده‌اند که با گرایش و فعالیت ورزشی افرادی که حجم و ترکیب سرمایه پایینی دارند، متفاوت است؛ بنابراین حجم و ترکیب سرمایه یکی از مؤلفه‌های تمایز ورزشی است.

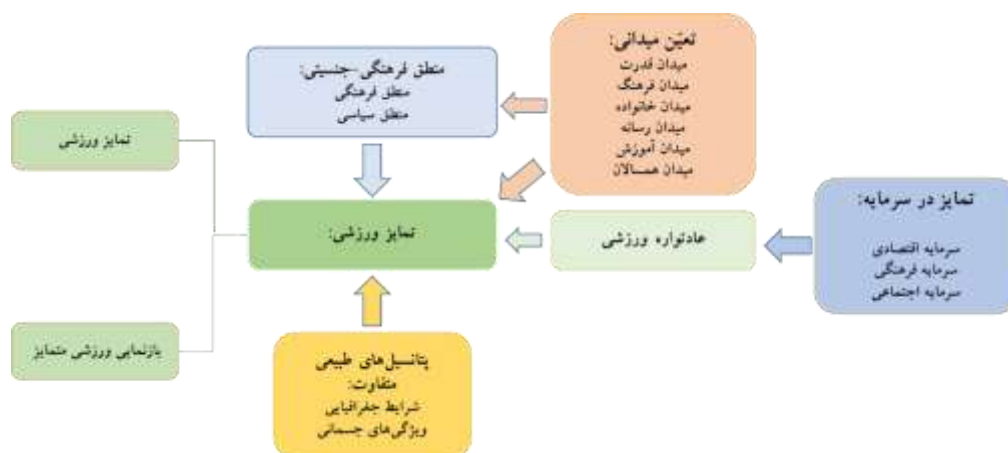
مضمون عادتواره متمایز: این مضمون بیانگر آن است که ورزشکاران در ایران به دلیل موقعیت‌های اجتماعی متفاوتی که دارند، از عادتواره متفاوتی برخوردارند و از آنجاکه عادتواره در شکل‌گیری کنش‌ها نقش دارد، عادتواره‌های مختلف

ورزشکاران موجب شده است که آن‌ها به سوی ورزش‌هایی گرایش یابند که با عادتواره آن‌ها منطبق و سازگار باشد و از ورزش‌هایی که با عادتواره آن‌ها ناسازگار است، دوری کنند؛ بنابراین ورزشکاران با عادتواره‌های مختلف به ورزش‌های مختلف روی آورده‌اند که این امر موجب شکل‌گیری تمایز ورزشی در ایران شده است.

مضمون منطق فرهنگی-جنسیتی: این مضمون بیان می‌کند که کنش ورزشی ورزشکاران در خلأ شکل نمی‌گیرد؛ بلکه در فضایی روی می‌دهد که منطق و قوانین خاص خود را دارد. این قوانین الزام‌آور است و کنش ورزشکاران را محدود می‌کند و گاهی اوقات ورزشکاران را از فعالیت در یک ورزش محروم می‌کند؛ بنابراین ورزشکاران برای آنکه بتوانند در میدان ورزش به فعالیت بپردازند، باید در چارچوب قوانین میدان مشغول به فعالیت شوند. همچنین این مضمون بیانگر آن است که قوانین میدان ورزش در ایران صرفاً قوانین ورزشی نیست، بلکه قوانینی است که از یک سو، دربرگیرنده مؤلفه‌های فرهنگی است و از سوی دیگر، دربرگیرنده مؤلفه‌های سیاسی نیز است. این گونه قوانین موجب شده‌اند که همه ورزشکاران دسترسی یکسانی به ورزش در جامعه نداشته باشند و تنها به ورزش‌هایی روی آورند که فرهنگ و سیاست آن را مجاز کرده باشد. از آنجاکه این قوانین بیشتر زنان را محدود و محروم کرده است، زنان در ایران مجوز فعالیت ورزشی در همه ورزش‌ها را ندارند و حتی در برخی از ورزش‌ها با شرایط خاصی مشغول به فعالیت می‌شوند. این گونه قوانین موجب تفکیک و تمایز ورزشی بین زنان و مردان شده است.

مضمون پتانسیل‌های طبیعی متفاوت: این مضمون که دربرگیرنده مؤلفه‌های ویژگی‌های جسمانی و شرایط جغرافیایی است، بیان می‌کند میدان ورزش علاوه بر آنکه در حصار و تعیین میدان‌های اجتماعی قرار گرفته است و دربرگیرنده منطق اجتماعی است، در چارچوب طبیعت انسانی و جغرافیایی نیز محصور شده است و این چارچوب موجب شکل‌گیری چارچوب ورزشی خاصی شده است که منطبق با ویژگی‌های خود است؛ به طوری که از یک سو، تنوع جغرافیایی در ایران سبب شده است که هر منطقه‌ای به ورزش خاصی روی آورد و از سوی دیگر، تنوع وضعیت جسمانی افراد موجب شده است که هر فردی با توجه وضعیت جسمانی و فیزیولوژیکش، در ورزش خاصی فعالیت کند.

مضمون تمایز ورزشی: این مضمون که دربرگیرنده مؤلفه‌های تمایز ورزشی و بازنمایی ورزشی متمایز است، بیانگر آن است که میدان ورزش سرشار از تمایز و تفاوت است. از یک سو، ورزشکاران در رشته‌ها و گرایش‌های مختلف ورزشی مشغول به فعالیت هستند و از سوی دیگر، به شکل‌های مختلفی این تمایز ورزشی را نمایان می‌کنند؛ به عبارت دیگر، در میدان ورزش علاوه بر تفاوت ورزشی، در بازنمایی ورزشی نیز تفاوت و تمایز وجود دارد (شکل ۲).

شکل ۲- فرایند تمایز ورزشی در ایران

Figure 2- The process of sports distinction in Iran

بحث و نتیجه‌گیری

در تحقیق حاضر پدیده تمایز ورزشی با بهره‌گیری منظومه‌ای از سازه‌های مفهومی/نظری مرتبط از جمله مفاهیم سرمایه فرهنگی، سرمایه اقتصادی، سرمایه اجتماعی، عادتواره و میدان بررسی شد. نتایج تحقیق دربرگیرنده ۸۴ مفهوم بود که در ۱۶ مقوله و شش مضمون اصلی طبقه‌بندی شدند. با توجه به نتایج به‌دست‌آمده، شکل‌گیری تمایز ورزشی ورزشکاران در ایران از یک سو، امری فردی بوده و متأثر از عادتواره ورزشی و مالکیت اشکال مختلف سرمایه به‌ویژه سرمایه فرهنگی و سرمایه اقتصادی ورزشکاران است و از سوی دیگر، امری اجتماعی بوده که متأثر از منطق خاص میدان ورزش است. همچنین این پدیده امری ساختاری به شمار می‌آید؛ زیرا متأثر از تعیین روابط میدانی از جمله تأثیر میدان‌های رسانه، آموزش، خانواده، قدرت، همسالان و میدان فرهنگ است. شایان ذکر است، قدرت و تعیین میدان قدرت و میدان فرهنگ چنان است که منطق میدان ورزش را تحت‌تأثیر خود قرار داده است. از دیدگاه بورديو، عادتواره افراد و اشکال مختلف سرمایه در تملک آن‌ها، برآمده از موقعیت اجتماعی‌شان است؛ بنابراین می‌توان استنباط کرد که کنش ورزشی، امری اجتماعی بوده و فارغ از نقش شرایط طبیعی و جسمانی^۱ است.

به طور کلی، نتایج تحقیق حاکی از آن است که نقش‌آفرینی عوامل ساختاری و عاملیتی در جامعه‌ای مانند ایران، موجب شکل‌گیری پدیده تمایز ورزشی شده است؛ بنابراین تمایز ورزشی امری چندبعدی است و عوامل ساختاری و عاملیتی در آن نقش دارند و در تحلیل و بررسی این پدیده همه این عوامل را باید مدنظر قرار داد. از آنجاکه نتایج تحقیق حاکی از نقش سرمایه اجتماعی، سرمایه اقتصادی، میدان فرهنگ، سرمایه فرهنگی، عادتواره ورزشی، میدان قدرت، میدان رسانه، میدان آموزش، میدان خانواده، میدان همسالان، منطق سیاسی و منطق فرهنگی بر شکل‌گیری تمایز ورزشی در ایران است، نتایج تحقیق حاضر با نظریه پیر بورديو همخوانی دارد؛ زیرا بورديو معتقد است که در شکل‌گیری کنش‌های اجتماعی، عوامل مختلفی مانند سرمایه، میدان و عادتواره نقش دارند. از دیدگاه بورديو، میدان ساختار رابطه‌ای است که به تعامل میان موقعیت‌ها و نیروهای مختلف در چارچوب مشخص اجتماعی دلالت دارد. از منظر بورديو، میدان فضای اجتماعی محدود است که قوانین و منطق خاص خود را دارد و عاملان اجتماعی براساس حجم و ترکیب سرمایه‌ای که در اختیار دارند، جایگاه خاصی را در میدان اشغال می‌کنند. این افراد ضمن پذیرش قواعد میدان، با توجه به عادتواره خود و با بهره‌گیری از حجم و ترکیب سرمایه‌ای که در اختیار دارند، به کنش و رقابت در میدان می‌پردازند و براساس قواعد میدان عمل می‌کنند. نتایج تحقیق حاضر نیز نشان می‌دهد که شکل‌های مختلف سرمایه اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی و عادتواره ورزشی و منطق میدان بر انتخاب و تمایز ورزشی ورزشکاران در ایران نقش و تأثیر دارند؛ بنابراین با دیدگاه نظری بورديو همخوانی دارد. نتایج تحقیق حاضر بیانگر آن است که در ایران، ورزش میدانی تلقی می‌شود که دربرگیرنده موقعیت‌های مختلف و قوانین خاصی است. همچنین ورزشکاران ایرانی با عادتواره‌های مختلف در میدان ورزش فعالیت می‌کنند و براساس عادتواره‌ای که دارند، به حوزه ورزش خاصی روی می‌آورند و بر مبنای حجم و ترکیب سرمایه‌ای که دارند، یکی از ورزش‌ها را برای فعالیت ورزشی خود برمی‌گزینند و در چارچوب آن فعالیت می‌کنند.

نقش‌آفرینی میدان‌های مختلف رسانه، قدرت، فرهنگ، آموزش و همسالان در شکل‌گیری کنش و تمایز ورزشی از یک سو، و وجوه فرهنگی و سیاسی منطق میدان ورزش از سوی دیگر، حکایت از استقلال نسبی ضعیف میدان ورزش در ایران دارد؛ یعنی کنش ورزشی در جامعه‌ای مانند ایران صرفاً کنشی ورزشی نیست و صرفاً ساختارهای ورزشی در شکل‌گیری آن نقش ندارند، بلکه ساختارهای غیرورزشی این میدان را نیز تاحدی تحت‌تأثیر قرار داده‌اند. از دیدگاه بورديو، چنین وضعیتی به دلیل وضعیت توسعه‌نیافتگی جوامع است؛ زیرا در این گونه جوامع، تفکیک و تمایز میدان‌های اجتماعی

۱. زیرا نظریه تمایز ورزشی بورديو فارغ از نقش و تأثیر شرایط جغرافیایی و جسمانی است

هنوز به طور کامل روی نداده است. این امر موجب می‌شود که سایر میدان‌ها از جمله میدان قدرت بر میدان‌های ضعیف‌تر اعمال سلطه کرده و منطق خود را بر آن میدان‌ها تحمیل کنند (محمدی و همکاران، ۲۰۱۸). به لحاظ تجربی، نتایج تحقیق حاضر با نتایج پژوهش گرم‌ن^۱ و همکاران (۲۰۲۴) که بیانگر تأثیر سرمایه فرهنگی بر تمایز ورزشی بود و با نتایج مطالعات کووآن^۲ (۲۰۲۳) و موتس^۳ (۲۰۲۱) که از نقش سرمایه فرهنگی بر شکل‌گیری تمایز ورزشی حکایت دارند، همخوانی دارد. همچنین با نتایج تحقیقات میرزایی و یوسفوند (۲۰۲۰) و موسوی و ابراهیم‌پور (۲۰۱۹) که بیانگر نقش سرمایه اجتماعی و اقتصادی بر شکل‌گیری تمایز ورزشی است، همخوانی دارد؛ زیرا نتایج تحقیق حاضر نیز بیانگر چنین تأثیرگذاری است. از سوی دیگر، نتایج تحقیق حاضر با نتایج تحقیقات هابسون^۴ (۲۰۲۲) و کوچ و پوستای^۵ (۲۰۲۲) که بر نقش طبقه اجتماعی در انتخاب و مشارکت ورزشی داشتند، همخوانی دارد؛ زیرا نتایج پژوهش حاضر نیز بیانگر نقش طبقه در شکل‌گیری تمایز ورزشی است. شایان ذکر است، از آنجاکه نتایج این پژوهش بیانگر نقش تعیین‌میدانی و منطق فرهنگی و سیاسی در شکل‌گیری این پدیده است، نتایج پژوهش حاضر با تحقیقات پیشین متمایز است و توانست به نتایج جدیدی دست یابد. به لحاظ نظری، نتایج پژوهش حاضر به دلیل آنکه بر نقش عوامل ساختاری (تعیین‌میدانی، منطق میدان) و عاملیتی (عادتواره و سرمایه) تأکید دارد، با نظریه بوردیو که کنش ورزشی و تمایز ورزشی را برآیند عوامل ساختاری و عاملیتی می‌داند، همخوانی دارد.

پیام مقاله

شناسایی الگوی تمایز اجتماعی در ورزش به سیاست‌گذاران و مربیان کمک می‌کند تا با در نظر گرفتن عواملی مانند سرمایه اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی، زمینه‌های نابرابری در دسترسی به ورزش را کاهش دهند و فرصت‌های مشارکت ورزشی را عادلانه‌تر توزیع کنند.

ملاحظات اخلاقی

همه حقوق و دستورالعمل‌های اخلاقی در مقاله حاضر رعایت شده است.

مشارکت نویسندگان

همه نویسندگان مقاله حاضر، در تدوین پژوهش، میزان مشارکت یکسان و برابر داشتند.

تعارض منافع

پژوهش حاضر به هیچ وجه تعارض منافع ندارد.

تشکر و قدردانی

از تمامی کسانی که در انجام پژوهش ما راییاری کردند، سپاسگزاریم.

منابع

1. Abedini, S., & Talebi, Sh. (2017). Socio-cultural factors related to the level of citizens' tendency towards public sports in Khalkhal. *Applied Sociology (Research Journal of Humanities, University of Isfahan)*, 28(65), 131-144. <https://doi.org/10.22108/jas.2017.21255> [In Persian].

-
1. Gehrmann
  2. Cuijuan
  3. Mutz
  4. Hobson
  5. Kovács& Pusztai

2. Andersen, P. L., & Bakken, A. (2019). Social class differences in youths' participation in organized sports: What are the mechanisms?. *International Review for the Sociology of Sport*, 54(8), 921-937. <https://doi.org/10.1177/1012690218764626>
3. Bourdieu, P. (2013). *Distinction*. translation by Hassan Chavashian, Tehran: Sales Publications. [In Persian].
4. Bourdieu, P. (2014). *Theory of action, practical reasons and rational choice* (M. Mardiha, Trans). Tehran: Naqsh-e-Negar Publications. [In Persian].
5. Bourdieu, P. (2002). Sporting actions and social actions (M. R. Farzad, Trans). *Arghanoon*, 20, 1-10. [In Persian].
6. Bourdieu, P. (1986). The forms of Capital. In Richardson J. G. (Editor). *Handbook for theory and research for sociology of education* (pp. 244-247). Greenwood Press.
7. Bourdieu, P. (2012). *Distinction: A social critique of the judgement of taste* (H. Chavoshian, Trans). Tehran: Sales. [In Persian].
8. Coakley, J., & Pike, E. (2014). *Sports in society: Issues and controversies*. McGraw-Hill Education.
9. Cuijuan, L., & Hai, Y. (2023). Research on the influence of cultural capital on human sports practice. In *SHS Web of Conferences* (Vol. 163, p. 02016). EDP Sciences. <https://doi.org/10.1051/shsconf/202316302016>
10. Feyzi, K., & Sarkisian, A. (2008). Analysis of quality criteria in qualitative research method. *Quarterly Journal of Tourism Studies*, 3(8-9), 1-23. <https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.23223294.1384.3.9.1.7> [In Persian].
11. Faraji, R., & Pour Soltani, H. (2011). Evaluation of the performance of all physical education departments of Iranian provinces based on EFQM model. *Sport Management Studies*, 9, 177-192. [In Persian].
12. Gehrman, S., Czyrnick-Leber, U., & Wicker, P. (2024). The effects of capital and gender on German adolescents' favourite sports. *European Journal for Sport and Society*, 21(1), 86-103. <https://doi.org/10.1080/16138171.2023.2230401>
13. Ghadimi, B., Rahimi, M., & Asadi, A. (2017). Sociological explanation of factors affecting the level of sports participation of veterans (Case study: Veteran athletes of Tehran province in 2016). *Strategic Studies of Sports and Youth*, 16(35) 179-199. [In Persian].
14. Guttmann, A. (2000). The development of modern sports. In J. Coakley & E. Dunning (Eds.), *Handbook of sports studies* (pp. 56-74). Sage Publications.
15. Hobson, M. R., Sandford, R., Stirrup, J., & Wiltshire, G. (2022). Social class and the cultivation of capital: Undergraduate PE students' socialisation in sport and physical activity. *Sport, Education and Society*, 1-15 <https://doi.org/10.1080/13573322.2022.2146084>
16. Laberge, S., & Kay, J. (2002). Pierre Bourdieu's sociocultural theory and sport practice. *Theory, Sport and Society*, 10, 239-266.
17. Karimi, A. (2017). Presenting a model of the impact of socio-economic and cultural factors on students' tendency towards public sports (Case study: students of Payam Noor University of Kermanshah province). *Iranian Social Science Studies*, 14(54). [In Persian].
18. Kovács, K., & Pusztai, G. (2024). An empirical study of Bourdieu's theory on capital and habitus in the sporting habits of higher education students learning in Central and Eastern Europe. *Sport, Education and Society*, 29(4), 496-510. <https://doi.org/10.1080/13573322.2022.2164266>
19. Liu, W., & Liu, X. (2021). Sociological analysis of Chinese sports viewers with differences in social capital. *Complexity*, 2021(1), 8001567. <https://doi.org/10.1155/2021/8001567>
20. Maleki, A., & Rafiei, M. (2013). Differential accessibility to capital and unequal distribution of artistic tastes of Tehran youth. *Cultural Studies & Communication*, 8(29), 71-90. [In Persian].
21. Mirzaei, L., & Yousefvand, A. (2020). Investigating the emotional factors affecting the acceptance of sports majors (Study population: High school students). *Social Science Studies*, 19(6), 111-123. [In Persian].
22. Mohammadi, F. (2019). Sociological analysis on social structures of the education field; case study of of education field in Iraan. *Journal of Interdisciplinary Studies in the Humanities*, Volume 42, 11(2), 63-31. <https://doi.org/10.22035/isih.2019.3060.3374> [In Persian].

23. Mohammadi, F., KHaleghpanah, K., Noghani Dokht Bahmani, M., & Kermani, M. (2019). Gensis of multiple distinctions in field, habitus and capital: The formulation of development theory from Bourdieu's point of view. *Journal Of Social Development*, 13(4), 55-90. <https://doi.org/10.22055/qjsd.2019.25475.1625> [In Persian].
24. Mohammadpour, A. (2013). *Qualitative Research Method Against Method 1 and 2* (2nd Edition). Tehran: Sociologists Publications. [In Persian].
25. Mousavi, A., & Ebrahim Pour. (2019). Investigating socio-individual factors related to the tendency of male and female citizens of Tabriz to engage in sports activities. *Women and Family Studies*, 12(44), 109-139. <https://doi.org/10.30495/jwsf.2019.673391> [In Persian].
26. Munoz-Comet, J., & Martinez-Pastor, J. I. (2021). The influence of parents' physical activity on participation in sport. How does it affect social class inequality. *Sociologia*, 79(2), e185. <https://doi.org/10.3989/ris.2021.79.2.19.01220>
27. Mutz, M., & Müller, J. (2021) Social stratification of leisure time sport and exercise activities comparison of ten popular sports activities. *Leisure Studies* 40, 597–611. <https://doi.org/10.1080/02614367.2021.1916834>
28. Nobis, T., & El-Kayed, N. (2019). Social inequality and sport in Germany—a multidimensional and intersectional perspective. *European Journal for Sport and Society*, 16(1), 5-26. <https://doi.org/10.1080/16138171.2019.1577328>
29. Parsamehr, M., Niknejad, M., Pouresmaeili, M., & Rasoulinejad, S. (2017). The relationship between cultural capital and participation in physical activities of women in Yazd. *Journal of Sports Management and Movement Behavior*, 13 (25), 83-99. <https://doi.org/10.22080/jsmb.2017.1498> [In Persian].
30. Sharbatzadeh, R., Fooladi, J., & Mohamadi Turkmani, E. (2020). Identification and prioritization of the sports fields selection criteria with the public sports development approach (Case Study: Islamic Republic of Iran Army). *Journal Of Military Medicine*, 22(Special Issue: National Conference on Military Physical Fitness in Combat Resilience)), 163-173. [In Persian].